

ΜΕΛΙΝΑ ΠΑΪΣΙΔΟΥ ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η Μελίνα Παϊσίδου αποφοίτησε από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 1987 με ειδίκευση στην Αρχαιολογία. Με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στη Βυζαντινή Αρχαιολογία. Αναγορεύτηκε διδάκτωρ του ιδίου Τμήματος το 1995 με θέμα διδακτορικής διατριβής: «Οι τοιχογραφίες του 17^{ου} αιώνα στους ναούς της Καστοριάς. Συμβολή στην εξέλιξη της μνημειακής ζωγραφικής της δυτικής Μακεδονίας». Η δημοσιευμένη μονογραφία βραβεύτηκε από τη Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία με το βραβείο «Μνήμη Μανόλη Χατζηδάκη».

Το 1994 διορίστηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού και υπηρέτησε στην Αθήνα (1-1-1994 έως 30-6-1994), στην 11^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων της Βέροιας (1994-2003) και στην 9^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης (2004-2010), όπου κατά τα έτη 2009 και 2010 διετέλεσε Προϊσταμένη της Εφορείας. Διεξήγαγε μεγάλο αριθμό ανασκαφών στη Δυτική και την Κεντρική Μακεδονία, ενώ διηύθυνε επί διετία (2009-2010) τις ανασκαφές του ΜΕΤΡΟ της Θεσσαλονίκης.

Δίδαξε στη Σχολή Ξεναγών Θεσσαλονίκης για τρεις περιόδους το 1992-1993, το 2001-2002 και το 2008 - 2009, τα μαθήματα της Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Βυζαντινής Ζωγραφικής και της Τοπογραφίας των Βυζαντινών Μνημείων της Ελλάδας και συμμετείχε στις αντίστοιχες εκπαιδευτικές εκδρομές που ορίζονταν από το αντίστοιχο πρόγραμμα σπουδών της Σχολής.

Δίδαξε το 2005 -2006 και το 2007-2008 στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, στο Πρόγραμμα Επαγγελματικής και Ακαδημαϊκής Αναβάθμισης Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, το μάθημα Βυζαντινός Πολιτισμός και Μουσειακή Εκπαίδευση

Το 2011 εκλέχτηκε επίκουρη καθηγήτρια Βυζαντινής Αρχαιολογίας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και το 2022 εξελίχθηκε σε καθηγήτρια πρώτης βαθμίδας.

Διδάσκει μαθήματα Μνημειακής Τοπογραφίας της Βυζαντινής Θεσσαλονίκης, της Μακεδονίας και της Ηπείρου, Παλαιοχριστιανική και Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη, Βυζαντινή Ζωγραφική, Μικρογραφίες των Χειρογράφων και Ιστορία της Τέχνης. Είναι επιστημονικώς υπεύθυνη του Προγράμματος Πρακτικής Άσκησης των Φοιτητών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΑΠΘ.

Έχει διευθύνει ερευνητικό πρόγραμμα για τη «Μεσοβυζαντινή Θεσσαλονίκη» και έχει συμμετάσχει στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα “BYZART Byzantine art and archaeology” ως μέλος της επιστημονικής ομάδας σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Bologna. Είναι επιστημονικά υπεύθυνη εκπαιδευτικών σεμιναρίων Δια Βίου Μάθησης του Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών σε συνεργασία με το ΚΕΔΙΒΙΜ.

Έχει διδάξει σε προγράμματα Erasmus σε ιταλικά πανεπιστήμια (Bologna και Basilicata) και υπήρξε επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Basilicata.

Συμμετέχει από το 2012 στην ερευνητική ομάδα της Πανεπιστημιακής ανασκαφής των Φιλίππων και διευθύνει από το 2015 ανασκαφική έρευνα στη βυζαντινή οχυρή θέση «Κάλε» του Αμυνταίου.

Οι δημοσιεύσεις της αφορούν θέματα βυζαντινής και μεταβυζαντινής ζωγραφικής της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας, τοπογραφικά ζητήματα της Θεσσαλονίκης και ανασκαφικά αποτελέσματα σε θέσεις της Μακεδονίας.

Έχει συμμετάσχει σε πανελλήνια και διεθνή επιστημονικά συνέδρια στην Ελλάδα, την Αγγλία, τη Βουλγαρία, τη Γαλλία, την Ιταλία και τη Σερβία. Έχει διοργανώσει επιστημονικές ημερίδες, διημερίδες και στρογγυλές τράπεζες σε διεθνή επιστημονικά συμπόσια.

Είναι κριτής άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά και σε εκδόσεις πρακτικών συνεδρίων.

Έχει διατελέσει Διευθύντρια του Τομέα Αρχαιολογίας (2021-2022) και Αναπληρώτρια Πρόεδρος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Α.Π.Θ. (2019 – 2021). Είναι Πρόεδρος του Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών του Α.Π.Θ., μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας και μέλος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών.

Είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού «Μακεδονικά» και της επιστημονικής επιτροπής του περιοδικού «Θέματα Αρχαιολογίας».

Κατέχει πτυχία άριστης γνώσης της αγγλικής, γαλλικής και βουλγαρικής γλώσσας και κατανοεί την ιταλική γλώσσα.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΩΝ

I. ΒΙΒΛΙΑ - ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

Μ. Παϊσίδου, *Οι τοιχογραφίες του 17^{ου} αιώνα στους ναούς της Καστοριάς. Συμβολή στη μελέτη της μνημειακής ζωγραφικής της Δυτικής Μακεδονίας*, Αθήνα 2002 [Δημοσιεύματα του Αρχαιολογικού Δελτίου αρ. 80]. Βραβείο «Μνήμη Μανόλη Χατζηδάκη» της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας.

Μ. Παϊσίδου, *Η Παναγία Ελεούσα της Μεγάλης Πρέσπας. Μελέτη μνημειακής τοπογραφίας, αρχιτεκτονικής και ζωγραφικής των αρχών του 15^{ου} αιώνα στην περιοχή των Πρεσπών*, Θεσσαλονίκη 2019 [Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, Μακεδονική βιβλιοθήκη αρ. 110].

II. ΔΙΓΛΩΣΣΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΟΔΗΓΟΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μελίνα Παϊσίδου, *Βυζαντινές Εκκλησίες Θεσσαλονίκης*, ΥΠΠΟ – 9^η ΕΒΑ, Θεσσαλονίκη 2004, σσ. 1-20, 1 χάρτης, 13 σχέδια, 50 έγχρωμες φωτογραφίες.

Melina Paissidou, *Byzantine churches of Thessaloniki*, ΗΜΚ – 9th ΕΒΑ, Thessaloniki 2004, σσ. 1-20, 1 χάρτης, 13 σχέδια, 50 έγχρωμες φωτογραφίες.

Μελίνα Παϊσίδου, *Μνημεία Οθωμανικής περιόδου Θεσσαλονίκης*, ΥΠΠΟ – 9^η ΕΒΑ, Θεσσαλονίκη 2004, σσ. 1-12, 1 χάρτης, 7 σχέδια, 17 έγχρωμες φωτογραφίες.

Melina Paissidou, *Monuments of Ottoman period of Thessaloniki*, ΗΜΚ – 9th ΕΒΑ, Thessaloniki 2004, σσ. 1-12, 1 χάρτης, 7 σχέδια, 17 έγχρωμες φωτογραφίες.

III. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΕΚΔΟΣΗ (δίγλωσση)

Α. Πέtkος, Μ. Παϊσίδου, Ε. Χριστοφορίδου (επιμ. Γ. Σκιαδαρέσης), *Πρώμη Βυζαντινή Πέλλα – Βυζαντινή Έδεσσα. Δύο κορυφαίοι σταθμοί σε άξονα ιστορικής διαδρομής (Early Byzantine Pella – Byzantine Edessa. Two key points on a history trail)*, Υπουργείο Πολιτισμού – 11^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, Βέροια 2009, 1-65.

IV. ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥΣ ΤΟΜΟΥΣ

Μ. Παϊσίδου, «Πέλλα, Βυζαντινοί και μεταβυζαντινοί χρόνοι», στο: *Πέλλα. Μία διαδρομή στην ιστορία, τον πολιτισμό και το φυσικό περιβάλλον του νομού*, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Πέλλας, Έδεσσα 2000, 57-87, 156-158.

Μ. Παϊσίδου, *Αστικά μοναστήρια και εκκλησιαστικά ιδρύματα στη μεσοβυζαντινή Θεσσαλονίκη, Η Θεσσαλονίκη στον 11^ο και 12^ο αιώνα, Πρακτικά Στρογγυλής Τραπέζης*

στο 23^ο Διεθνές Συνέδριο Βυζαντινών Σπουδών, Βελιγράδι 22-27 Αυγούστου 2016 (επ. Μ. Καμπούρη-Βαμβούκου, Π. Κατσώνη), Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών, Θεσσαλονίκη 2021, 171-209.

V. ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ (επιλογή)

A. Μέντζος, Μ. Παϊσίδου, Π. Παπαδοπούλου, Πρώτα συμπεράσματα για τη μετάβαση των Φιλίππων από την Ύστερη Αρχαιότητα στο Μεσαίωνα, *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη*, ΑΕΜΘ 30, Θεσσαλονίκη 2022, 531-540.

Μ. Παϊσίδου, Επιγραφικά δεδομένα από τη δυτική είσοδο της ακρόπολης Θεσσαλονίκης, Διεθνές Επιστημονικό Συμπόσιο προς τιμήν του ομότιμου καθηγητή Γεωργίου Βελένη, Αρχαία Αγορά Θεσσαλονίκης (4-7/10/2-17). *Τιμητικός Τόμος για τον Ομότιμο Καθηγητή του Α.Π.Θ. Γεώργιο Βελένη*, Οργανισμός Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων - ΥΠΠΟΑ, Αθήνα 2021, 1473-1494.

Μ. Παϊσίδου, Σπαράγματα τοιχογραφιών του 13^{ου} αιώνα από την Αγία Θεοδώρα Θεσσαλονίκης, *Αρχονταρίκι. Αφιέρωμα στον Ευθύμιο Ν. Τσιγαρίδα* (Remains of wall paintings of the 13th century from the monastery of Saint Theodora in Thessaloniki). ΟΔΑΠΠ – ΥΠΠΟΑ, Αθήνα 2021, 391-405.

M. Paisidou, Byzantine glazed pottery from the area of the nunnery of Aghia Theodora in Thessaloniki, *12th Congress AIECM3 on Medieval and Modern Period Mediterranean Ceramics, Proceedings* (ed. Pl. Petridis, A. Yangaki, N. Liaros, e.-e. Bia), Athens 2021, 771-782.

Μ. Παϊσίδου, Όψεις της κοινωνίας της Καστοριάς του 17^{ου} αιώνα. Πληροφορίες από τις επιγραφές των ναών (Aspects of the society of Kastoria in the 17th century. Information from the epigraphic material of the churches), *ΔΧΑΕ ΜΑ* (2020), Αθήνα 2020, σσ. 397-420.

Μ. Παϊσίδου, Α. Τσώκας, Στ. Ζαχαριάδης, Επιφανειακή έρευνα στην οχυρή θέση «Κάλε» Αμυνταίου, στο: *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη. ΚΘ' Επιστημονική Συνάντηση*, Θεσσαλονίκη 3-5 Μαρτίου 2016. Δημοσιεύεται στο *ΑΕΜΘ* 29, Θεσσαλονίκη 2020, 73-82.

A. Mentzos, M. Paisidou, D. Minasidis, The Holy Mountain Athos. Section of the Chair of Byzantine Archaeology Archive dedicated to the monumental context: Holy Mountain Athos, στο: *The Silk and the Blood. Images of Authority in Byzantine Art and Archaeology, Proceedings of the final meeting of BYZART, Byzantine Art and Archaeology on Europeana project*, Bologna, 15/2/2019, 109-124. Ηλεκτρονική δημοσίευση: <https://byzart.eu/exhibition/#>

Μ. Παϊσίδου, «Η τέχνη της παλαιοχριστιανικής περιόδου. Ψηφιδωτά και τοιχογραφίες από το ανατολικό και δυτικό νεκροταφείο της πόλης». Στρογγυλή τράπεζα με θέμα: «Η βυζαντινή Θεσσαλονίκη διαμέσου των αιώνων. Οι ανασκαφές του ΜΕΤΡΟ Θεσσαλονίκης» στο: *Γ' Επιστημονικό Συμπόσιο: Βυζαντινή Μακεδονία. Θεολογία, Ιστορία, Φιλολογία, Δίκαιο, Αρχαιολογία, Τέχνη*, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών Θεσσαλονίκη, 14-15 Μαΐου 2016. Πρακτικά Συνεδρίου, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών – Μακεδονική Βιβλιοθήκη, αρ. 111, Θεσσαλονίκη 2019, 655-679.

Μ. Παϊσίδου, Εικόνα του αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στη Μονή Βατοπεδίου. Η εξέλιξη μιας μακράς εικονογραφικής παράδοσης στην Ανατολή και τη Δύση (An icon of St. John the Forerunner at Vatopedi Monastery: The development of a long iconographical

tradition both in the East and the West), 5^ο Διεθνές επιστημονικό εργαστήριο Αγιορειτικής Εστίας, 27 έως 29-11-2020 (υπό δημοσίευση).

Μ. Παϊσίδου, Αμφιπρόσωπη φορητή εικόνα στην Παναγία Αχειροποίητο Θεσσαλονίκης: Παναγία Ρευματοκρατόρισσα – Σταύρωση (Billateral icon in the church of the Virgin Acheiropoietos in Thessaloniki: Panagia Revmatokratorissa – Crucifixion), *Λεπέτυμνος. Μελέτες Αρχαιολογίας και Τέχνης στη Μνήμη του Γεωργίου Γούναρη. Ύστερη Ρωμαϊκή, Βυζαντινή, Μεταβυζαντινή περίοδος* (επ. Α. Σέμογλου, Ι. Π. Αρβανιτίδου, Ε. Γ. Γούναρη), Θεσσαλονίκη 2018, 209-223.

Μ. Παϊσίδου, Τ. Τάντσης, Γ. Γραίκου, Δ. Μαρινέλλη, Μ. Τριχιά, Ερευνητικό πρόγραμμα: Η τεκμηρίωση της μεσοβυζαντινής Θεσσαλονίκης. Μνημειακά κατάλοιπα και αρχαιακές πληροφορίες, *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη ΚΖ' Επιστημονική Συνάντηση*, Θεσσαλονίκη 13-15 Μαρτίου 2014, *ΑΕΜΘ* 27, Θεσσαλονίκη 2018, 267-278.

Μ. Παϊσίδου, «Ένζωδη κληματίδα με φοίνικα. Ψηφιδωτή παράσταση από τη βασιλική του Σιντριβανίου στη Θεσσαλονίκη», στο: *Αφιέρωμα στον ακαδημαϊκό Παναγιώτη Λ. Βοκοτόπουλο*, (επ. Β. Κατσαρός – Α. Τούρτα), Αθήνα 2015, 285-294.

Μ. Παϊσίδου, Η ενεπίγραφη σαρκοφάγος των Καλπουρνίων από τη Θεσσαλονίκη, στο: Π. Νίγδελης, *Επιγραφικά Θεσσαλονίκεια. Συμβολή στην πολιτική και κοινωνική ιστορία της αρχαίας Θεσσαλονίκης*, Μακεδονικά Επιγραφικά 3, Θεσσαλονίκη 2015, 283-289.

Μ. Παϊσίδου, Το καθολικό της μονής Αγίου Γεωργίου Ρητίνης στην Πιερία. Μελέτη τοπογραφίας, αρχιτεκτονικής, μνημειακής ζωγραφικής, στο: «*Η Πιερία στα Βυζαντινά και στα νεότερα χρόνια*», *Πρακτικά 4^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου*, Εστία Πιερίδων Μουσών Κατερίνης, Κατερίνη 2014, 532-604.

Μ. Παϊσίδου, «Η ανθρωπόμορφη Αγία Τριάδα στον Άγιο Γεώργιο της Ομορφοκκλησιάς Καστοριάς, “Αφιέρωμα στη μνήμη του Σωτήρη Κίτσα”», Θεσσαλονίκη 2001, 373-394.

Μ. Paissidou, The church of “Panagia ton Chalkeon in Thessaloniki”: a different approach of a monastic institution and its founder, *SIRIS, Studi e ricerche della scuola di specializzazione in beni archeologici di Matera* 15 (2015), 121-133.

Μ. Paissidou, Warrior Saints as Protectors of the Byzantine Army in the Palaiologan Period: the case of the Rock-cut Hermitage in Kolchida (Kilkis prefecture), στο: “*Heroes – Cults – Saints. On the occasion of the 500th anniversary since the martyrdom of St George the New Martyr of Sofia*”, *Izkustvovedski Tsetenja 2015 (Art Readings)* (ed. I. Gergova – E. Mutafov), Σόφια 2015 181- 199.

Μ. Παϊσίδου, «Η φιλοκαλική αναγέννηση στις τοιχογραφίες των Πρεσπών: Άγιος Γερμανός – Παναγία Πορφύρα», *Μακεδονικά* 41 (2015-6) (υπό έκδοση).

Μ. Παϊσίδου, «ΜΕΤΡΟ Θεσσαλονίκης 2010: η κοιμητηριακή βασιλική στο Σταθμό Σιντριβανίου», στο: *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη το 2010. ΚΔ' Επιστημονική Συνάντηση*, Θεσσαλονίκη 10-12 Μαρτίου 2011, *ΑΕΜΘ* 24, Θεσσαλονίκη 2014, 249-260.

Μ. Παϊσίδου, Στ. Βασιλειάδου, Κρ. Κωνσταντινίδου, «ΜΕΤΡΟ Θεσσαλονίκης 2010: το έργο της 9^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων», στο: *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και Θράκη το 2010. ΚΔ' Επιστημονική Συνάντηση*, Θεσσαλονίκη 10-12 Μαρτίου 2011, *ΑΕΜΘ* 24, Θεσσαλονίκη 2014, 237-248.

Μ. Παϊσίδου, Στ. Βασιλειάδου, Στ. Τζεβρένη, «ΜΕΤΡΟ Θεσσαλονίκης 2009: το έργο της 9ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων», στο: *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και Θράκη το 2009. ΚΓ' Επιστημονική Συνάντηση*, Θεσσαλονίκη 11-13 Μαρτίου 2010, *ΑΕΜΘ* 23, Θεσσαλονίκη 2013, 255-266.

Μ. Παϊσίδου, «Νεότερα στοιχεία από το βυζαντινό τείχος της Έδεσσας», *Γ' Πανελλήνιο Επιστημονικό Συμπόσιο 11-12 Δεκεμβρίου 2010: Η Έδεσσα και η περιοχή της. Ιστορία και πολιτισμός, Πρακτικά* (επ. Π. Χρυσοστόμου – Α. Χρυσοστόμου), Έδεσσα 2014, 175-189.

Μ. Παϊσίδου, «Ήταν η Παναγία Χαλκέων καθολικό βυζαντινής μονής;», στο: *33ο Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης. Πρόγραμμα και περιλήψεις εισηγήσεων και ανακοινώσεων*, Αθήνα 17, 18 και 19 Μαΐου 2013, Αθήνα 2013, 83-84.

Μ. Παϊσίδου, «Μήτηρ Θεού η Μεγάλη Παναγία», *Βυζαντινά* 30 (2010), 255-276.

Μ. Παϊσίδου – Α. Χατζηιωαννίδης, «Αρχαιολογικές παρατηρήσεις στα βόρεια τείχη της Θεσσαλονίκης», *Μακεδονικά* 38 (2009) 21-30, σχ. 1-10, εικ. 1-14.

Μ. Paissidou, "The frescoes of Ayios Nikolaos at Vevi. A landmark in the monumental painting of 15th century in Western Macedonia", *Εγνατία. Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής, τεύχος Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας* 11 (2007), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 113-128.

Μ. Παϊσίδου, «Η κτητορική παράσταση και η χρονολόγηση των εξωτερικών τοιχογραφιών του Αγίου Γεωργίου Ομορφοκκλησιάς», *ΔΧΑΕ* περ. Δ' - τ. ΚΔ' (2003), 223-230.

Μ. Παϊσίδου, «Οι παλαιότερες φάσεις τοιχογράφησης της Παναγίας συνοικίας Μουζεβίκη στην Καστοριά και η εξέλιξη της τοπικής εικονογραφικής παράδοσης», *Μακεδονικά* 31 (1998), 135-170.

Μ. Παϊσίδου, «Στοιχεία κοσμικής ζωγραφικής σε τοιχογραφίες των ναών της Καστοριάς του 17ου αιώνα», *Δυτικομακεδονικά γράμματα. Σύνδεσμος γραμμάτων και τεχνών νομού Κοζάνης*, Κοζάνη 1997, 155-174.

Μ. Paissidou, Urban monasteries and ecclesiastical institutions in the middle byzantine Thessaloniki, στην στρογγυλή τράπεζα με θέμα: "Thessaloniki in the age of Comnenoi and Angeloi" στο: *23rd International Congress of Byzantine Studies* Belgrade 21 - 27 August 2016, Δημοσιεύεται το pdf στην ιστοσελίδα του συνεδρίου.

Ε. Gounari – Μ. Paissidou, The Christian Philippi: the cases of the fourth and the fifth residential *insulae* of the newly excavated area, *Philippi, From colonia augusta to communitas christiana: Religion and Society in Transition, Philippi 7-10 July 2015*, The University of Texas at Austin, Department of Religious Studies, Editions E.J. Brill (eds. S. Friesen, D. Schowalter, M. Lychounas), 2021;

Μ. Paissidou, L'influence des textes apocryphes et des drames liturgiques dans la peinture murale du quinzième siècle. Références et paradigmes, *International Symposium of Christian Apocryphal Literature, Ancient Christian Literature and Christian Apocrypha, Thessaloniki 26-29 June 2014*, Editions Brepols (υπό έκδοση).

M. Paissidou, The hermitage of "Panagia Eleousa" (Virgin Merciful) Great Prespa: An artistic expression of time and space limit between two eras and two nationalities, στο: *International scientific conference "Κύριλλος και Μεθόδιος: Το Βυζάντιο και ο κόσμος των Σλάβων"*, 28-30 Νοεμβρίου 2013, Θεσσαλονίκη 2015, 333-357.

M. Παϊσίδου (M. Paissidou), Παναγία των Χαλκέων (Panagia ton Chalkeon), λήμμα στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα στη δίγλωσση έκδοση: *Αποτυπώματα. Η βυζαντινή Θεσσαλονίκη σε φωτογραφίες και σχέδια της Βρετανικής Σχολής Αθηνών (1888-1910) – Impressions, Byzantine Thessalonike through the photographs and drawings of the British School at Athens (1888-1910)*, Θεσσαλονίκη 2012, ΚΒΕ – ΦΑΑΘ, 126-135.

M. Παϊσίδου (M. Paissidou), Μονή Βλατάδων (Vlatadon Monastery), λήμμα στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα στη δίγλωσση έκδοση: *Αποτυπώματα. Η βυζαντινή Θεσσαλονίκη σε φωτογραφίες και σχέδια της Βρετανικής Σχολής Αθηνών (1888-1910) – Impressions, Byzantine Thessalonike through the photographs and drawings of the British School at Athens (1888-1910)*, Θεσσαλονίκη 2012, ΚΒΕ – ΦΑΑΘ, 166-171.

M. Paissidou, Fragment of Plaque Inscribed with an Edict of Justinian I (527-65), στο: *Transition to Christianity. Art of Late Antiquity, 3rd-7th century AD* (ed. A. Lazaridou), New York 2011, αρ. λήμ. 97, 136.

M. Paissidou, «Jesus Christ Emmanuel - Priest. Interpretation of a 14th century depiction at Castoria», *Искусствоведски четения 2007 (Izkustvovedski tsetenija)*, София - Sofia 2008, 156-160, πίν. 510.

M. Παϊσίδου, «Ταφική κεραμική παλαιοχριστιανικού κοιμητηρίου στην Ξιφιανή Αλμωπίας», στο: *Κεραμική της ύστερης αρχαιότητας από τον ελλαδικό χώρο (3^{ος}-7^{ος} αιώνας μ.Χ.)*, *Επιστημονική Συνάντηση*, Θεσσαλονίκη 12-16 Νοεμβρίου 2006 (Θεσσαλονίκη 2010), 520-527, σχ. – εικ. 1-20.

M. Παϊσίδου, «Συμπεράσματα από τις αυτοψίες και καταγραφές της 11^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων σε μεταβυζαντινά μνημεία του νομού Πέλλας», *Β' Πανελλήνιο Επιστημονικό Συμπόσιο 19-21 Σεπτεμβρίου 1997, Η Έδεσσα και η περιοχή της. Ιστορία και πολιτισμός, Πρακτικά*, Έδεσσα 2006, 91-102.

M. Παϊσίδου, «Από την παλαιοχριστιανική Έδεσσα στα μεσαιωνικά Βοδενά. Πληροφορίες από τα κοιμητήρια της πόλης», στο: *Γνωριμία με τη Γη του Αλεξάνδρου. Από τα προϊστορικά μέχρι τα νεώτερα χρόνια. Ιστορία - Αρχαιολογία - Τέχνη στο Νομό Πέλλας*, *Πρακτικά Επιστημονικής Δημερίδας*, 15-16 Ιουνίου 2002, Θεσσαλονίκη 2003, 165-186.

M. Paissidou, «A propos des sujets iconographiques dans les églises monastiques post byzantines à Castoria », στο: *Annuaire de l'Université de Sofia « St. Kliment Ohridski », Centre de Recherches Slavo-Byzantines « Ivan Dujcev », 93 (12), 2003*, Sofia 2005, 203-210, fig. 1-14.

M. Παϊσίδου, «Ζητήματα μνημειακής ζωγραφικής του 16ου αιώνα από την περιοχή των Πρεσπών», στο: *Ζητήματα Μεταβυζαντινής Ζωγραφικής στη Μνήμη του Μανόλη Χατζηδάκη*, *Πρακτικά Επιστημονικού Δημέρου* 28-29 Μαΐου 1999, Αθήνα 2002, 179-201.

M. Παϊσίδου, «Νομίσματα από τον Άγιο Αχίλλειο Μικρής Πρέσπας κατά τις ανασκαφικές περιόδους 1996-1998», *Πρακτικά Β' Επιστημονικής Συνάντησης: Το νόμισμα στο*

μακεδονικό χώρο - Νομισματοκοπεία, κυκλοφορία, εικονογραφία, ιστορία, Οβολός 4, Θεσσαλονίκη 2000, 355-364.

Μ. Παϊσίδου, Μονή Αγίας Τριάδας Λόγγου Έδεσσας, στο: *Δρόμοι του ορθόδοξου μοναχισμού, Μοναστήρια της Εγνατίας οδού, πολιτιστικός - τουριστικός οδηγός 2, Κεντρική και Δυτική Μακεδονία, Θράκη, νότια πρώην. Γ.Δ. της Μακεδονίας, νότια Βουλγαρία*, Υπουργείο Πολιτισμού 1999, 26-27.

Μ. Παϊσίδου, Μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ Αλμωπίας, στο: *Δρόμοι του ορθόδοξου μοναχισμού, Μοναστήρια της Εγνατίας οδού, πολιτιστικός - τουριστικός οδηγός 2, Κεντρική και Δυτική Μακεδονία, Θράκη, νότια πρώην. Γ.Δ. της Μακεδονίας, νότια Βουλγαρία*, Υπουργείο Πολιτισμού 1999, 28.

Μ. Παϊσίδου, Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου «Μπάμπιανης» Λάκκας Γιαννιτσών, στο: *Δρόμοι του ορθόδοξου μοναχισμού, Μοναστήρια της Εγνατίας οδού, πολιτιστικός - τουριστικός οδηγός 2, Κεντρική και Δυτική Μακεδονία, Θράκη, νότια πρώην. Γ.Δ. της Μακεδονίας, νότια Βουλγαρία*, Υπουργείο Πολιτισμού 1999, 29.

Μ. Παϊσίδου, Οι τοιχογραφίες του ιερού ναού Αγίας Παρασκευής Ποριάς Νομού Καστοριάς, στο: *Από τη Μεταβυζαντινή τέχνη στη σύγχρονη 18^{ος}-20^{ος} αι., Πανελλήνιο Συνέδριο (20-21 Νοεμβρίου 1997), Πρακτικά, Θεσσαλονίκη 1998, 223-249.*

IV. ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Ε.Ν. Τσιγαρίδας, Καστοριά. Κέντρο ζωγραφικής την εποχή των Παλαιολόγων (1360-1450), Θεσσαλονίκη 2016, στο: Μακεδονικά 43 (2020).

Ε.Ν. Τσιγαρίδας Θεσσαλονίκη. Η ζωγραφική σε ναούς της πόλεως, 9^{ος} – 15^{ος} αιώνας, Αθήνα 2021, στο Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας 2023-2024 (υπό έκδοση)